תורה אור השלם וְיְמָאֵן לְּטוּר וַיַּכְּהוּ אַבְּנַר בְּאָחֲרֵי הַחְנִּית אֶל הַחְמֵשׁ וְתָּצֵא הַהְנִית מַאַחֲרִיו וַיְּפֶּל שְׁם וְיְמָת תַּחְמִיו וַיְהִי כְּל הַבְּא אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר נְפֵל שְם יַּבְּי יְּבֶּר יְעשָׂהאֵל וַיָּמֵת וַיִּעֲמִדוּ: שמואל ב ב כג

2. וַיֹּאמֵר הַמֵּלַךְ אֵל עֵמְשָׁא הַּוְעֶק לִי אֶת אִיש יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַתְּה פֹּה ְעֵמֹר: וַיַּלְרְּ עַמְשָׂא לְהַוְעִיק אֶת הוּרָה וַיּוֹחֶר מִן הַמּוֹעֵר יִ אָשֶׁר יִעָדוֹ:

שמואל ר ר ד-ה שמואל בעדיה 3. כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יַמְּרֶה אֶת פִּיךּ וְלֹא יִשְׁמַע אֶת יוּמָת רַק חֲזַק וָאֶמֶץ: יוּמָת רַק חֲזַק וָאֶמֶץ:

.. וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד וֹאָב כִּי וֹאָב נָטָה אַחֲרֵי אדניה ואחרי אבשלום אָדֶל נְטָה וַיְּנָס יוֹאָב אֶל לֹא נְטָה וַיְּנָס יוֹאָב אֶל אֹדֶל יִיְ וַיַּחֲזַק בְּקַרְנוֹת המובח: ַּנַּמְלַךְּ דְּוֹד עַלְ כְּל זְיִמְלְךְּ דְּוֹד עַלְ כְּל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דְוִד עשׁׁה מִשְׁפָּט וּצְדְקָה לְכָל עַמּוּ: ייזאָב בֶּן צְרוּיָה עַל הַצְּבָא וִיהוֹשָׁפָּט בֶּן הַצְבָא וִיהוֹשָׁפָּט בֶּן אַחִילוּד מַזְכִּיר: אַחילוּד מַזְכִּיר:

שמואל ב ח טו-טז וַישלח מלאַכים אַחרי אַבְנֵר וְיָשְׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר אַבְנֵר וְיָשְׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסְּרָה וְדָוִד לֹא יָדֶע: שמואל ב ג כו

פנואל ב ג'כו 7. וַיָּשָׁב אַבְנֵר חָבְרוֹן וַיַּטֵחוּ יוֹאָב אֶל תּוֹךְ הַשַּׁעַר לְדָבֵּר אָתּוֹ בַּשָּׁלִי וַיַּבֵּהוּ שָׁם הַחֹמֶשׁ וַיְּמָת בָּדַם עֲשָׂהאֵל אָחִיוּ:

שמואל ב ג כז 8. וְהַשִּׁיב יְיָ אֶת דְּמוֹ עֵל ראשוֹ אֲשֶׁר פָּגֵע בִּשְׁנֵי אָנָשִׁים צַדִּקִים וְטֹבִים אָנָשִׁים עַדִּקִים וְטֹבִים מָמֶנוּ וַיַּהַרְגֵם בַּחֶרֶב וְאָבִי דְוִד לֹא יָדָע אֶת אַבְנֵר בָּן ַנֵר שַׁר צְבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת עַמָשָא בֶן יֶתֶר שַׁר צְבָא יָהוּדָה: מלכים א ב לב טַּלְשָּׁא בֶּן יֶּנֶנוּ שַּׁוּ בְּּבְּא הוּדָה: מלכים א ב לב 9. וַעֲמֶשָׂא לֹא נִשְׁמֵר בַּחֶרֶב אֲשֶׁר בְּיֵד יוֹאָב וַיַּבֵּהוּ בָה אֶל הַחֹמֶיִשׁ וַיַּבַּהוּ בָה אֶל הַחֹמֶיִשׁ יישפר מעיו אַרצה ולא שָׁנָה לוֹ וַיָּמִת וְיוֹאָב וַאָבִישִׁי אָחִיו רְדַף אַחֲרֵי וַאָבִישִׁי אָחִיו רְדַף אַחֲרֵי שָׁבַע בֶּן בִּכִרִי:

שמואל ב כ י שמואל ב כ י 10. וַיַּעַל בְּנֶיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדְע וַיִּפְנֵּע בּוֹ וַיְמִתֵהוּ ויקבר בביתו במדבר:

ווּבֶן הָעִיר מְסֶּבִיב מְן .11 הַמָּלוֹא וְעֵד הַסְּבִיב וְיוֹאָב יְחַיֶּה אֶת שְׁאָר הָעִיר: יְחַיֶּה אֶת שְׁאָר הָעִיר: דברי הימים א יא ח

רבינו חננאל (המשך) . הלכו להביא מים מן הבוו ושכחום שם בבור. ובא דוד ומצאם בבור של מים והחנית הנה אמרת בבור נשארו כנף מעילו מה תאמר בו א״ל כנף מעילך בסירה הוערת כלומר נסבך בקוצים ונחתך ומצאו דוד ולקחו משם. וכיון שלא הניחו אבנר

סהא לוטא ולא לשה. נוח לך להיות מן המקוללים ולא מן המקללים לפי שסוף קללת חנם לשוב אל המקלל: היה לו. לאבנר להציל את פיג מהלסמ עלמו באחד מאיבריו של טשאל ולא יהרגנו דהכי אמרינן [בבן סורר ומורה] (לקתן דף עד.) רודף אחר חבירו להרגו ויכול זה להליל אח עלמו באחד מאיבריו של רודף ולא עשה כן אלא חזר כנגדו והרגו נהרג עליו: אמרו ליה לא יכיל ליה. אבנר לכוון באחד משאר איבריו: אמר להו. יואב השתא בדופן חמישים כנגד ללע חמישי: אמר ליה ניויל לאבנר. דינו של אבנר פטור אתה עליו: ארין ורחין דרש.

> מאי מעמא קמלתיה לעמשא. ואם תאמר היאך נתחייב יואב במאי דקטליה לעמשא הא בעי התראה ואפילו למ״ד חבר אינו לריך התראה הכא לא היה חבר בדבר זה שהיה חושבו מורד במלכות וה"ל שוגג וי"ל דלא נתחייב אלא משום הוא גופיה דהוה מורד במלכות:

> > הדרן עלך נגמר הדין

תהא לוטא ולא תהא לאטה אתיוה ליואב דייניה אמר ליה מאי מעמא קמלתיה לאבנר

ים ליה עמשא מורד במלכות הוה דכתיב יויאמר המלך לעמשא הזעק לי את איש יהודה שלשת ימים וגו' וילך עמשא להזעיק את יהודה ויוחר וגו' אמר ליה עמשא אכין ורקין דרש אשכחינהו דפתיח להו במסכתא אמר כתיב כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצונו יומת יכול אפילו לדברי תורה אתלמוד לומר ירק חזק ואמץ אלא ההוא גברא מורד במלכות הוה דכתיב יוהשמועה באה עד יואב כי יואב נמה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נמה מאי לא נמה אמר רב יהודה שביקש לנמות ולא נמה ומאי מעמא לא נמה אמר רבי אלעזר עדיין ליחלוחית של דוד קיימת רבי יוםי ברבי חנינא אמר עדיין איצמגניני של דוד קיימין ידאמר רב יהודה אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד כולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלורית היו ומהלכין בראשי הגייסות היו והן הן בעלי אגרופין של דוד ופליגא דרבי אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה ואילמלא יואב לא עסק דוד בתורה דכתיב יויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא מה מעם דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו משום דיואב על הצבא ומה מעם יואב על הצבא משום דדוד עושה משפט וצדקה לכל עמו יויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישיבו אותו מבור הסירה מאי בור הסירה אמר רבי אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג יויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי אמר רבי יוחנן שדנו דין סנהדרי א"ל מ"ט קטלתיה לעשאל עשאל רודף היה היה לך להצילו באחד מְאיבריִו לִא יכִילי ליה השתאָ ברופן חמישית כוונת ליה באחד מאיבריו לא יכלת ליה לדבר אתו בשלי אמר ב יהודה אמר רב על עיסקי שלו יויכהו שם אל החומש אמר רבי יוחנן בדופן חמישית מקום שמרה וכבד תלויין בו יוהשיב ה' את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים ומובים ממנו מובים שהיו דורשין אכין ורקין והוא לא דרש צדיקים שהן בפה ולא עשו והוא באיגרת עשה יועמשא לא נשמר בחרב אשר ביד' יואב אמר רב שלא חשדו יויקבר בביתו במדבר אמו ביתו מדבר הוא אמר רב יהודה אמר רב כמדבר מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל דבר אחר כמדבר מה מדבר מגוקה מגזל ועריות אף ביתו של יואב מגוקה מגזל ועריות יוואב יחיה את שאר העיר אמר רב יהודה אפילו יימוניני וצחנתא מעים פרים להו:

הדרן עלך נגמר הדין

זקני עירו ואל שער מקומו דסתם שער לשון סנהדרי הוא שהיו דנין שם: על עסקי שלו. לשון של נעלך (שמות ג). שאל לו בערמה יבמה גדמת היאך חוללת התחיל שוחה מלפניו ומראהו כך היא חולנת בשיניה והוא שלף חרבו והרגו כדכתיב (מלפים א ב) בחגורתו אשר במתניו ובנעלו אשר ברגליו: שהם דרשו אכין ורקין. שלא לקיים מצות המלך לעבור על דברי תורה עמשא כדאמרן אבנר כשאמר לו שאול לעבדיו (שמואל א כב) סובו והמימו את כהכי ה' וגר וכתיב (שם) ולא אבו עבדי שאול לשלוח ידם ולפגוע וגר': והוא לא היה דורש. והרג אוריה במלוחו של דוד אע"ג שלא לוה דוד אלא באיגרת כדכתיב (שם ב יא) ויכתב בספר לאמר הבו את אוריה וגו': ויקבר בביסו במדבר. ביואב כתיב: מופקר לכל. לעניים להתפרנס מביתו: אפי' מוניני ולחנחא טעים. אפילו דברים דקים וענוגים: טעים. שהיה טועם: פרים להו. משלח להם למזונות לעניים של עיר: פרים. לשון פרס שנוטלין מבית המלך. ופסוק זה בדברי הימים כשלכד דוד את מלודת ליון: מוניני. דגים קטנים (ג) ולחנתא מין דגים קטנים:

הדרן עלך נגמר הדין:

אמר 🕫 ליה גואל הדם דעשאל הואי עשאל רודף הוה אמר ליה היה לו להצילו באחד מאבריו או אמר ליה לא יכיל ליה א"ל השתא בדופן חמישית כיון ליה דכתיב יויכהו אבנר באחרי החנית אל החומש וא"ר יוחנן בדופן חמישית במקום שמרה וכבד תלויין בו באחד מאיבריו לא יכיל ליה אמר ליה ניזיל אבנר מאי מעמא קמלתיה לעמשא אמר

לעיל כא. קידושין עו: ע"ש, ב) [גי׳ הערוך ערך של ד' של], ג) [פי׳ ליר של דגים ולחנתה פי׳ דגים קטנים ערוך ערך מנוני ואפשר דכך צ"ל בפירש"י ד"ה מוניני כו' וכן בשבת המלך ואת לפחת המים,

אשכחן שמנאן שהיו עסוקין במסכת

ולא רצה לבטלן כדמפרש ואזיל דאינו

מורד במלכות דכתיב רק חזק ואמץ

רקין מיעוטין שאם בא המלך לבטל

דברי תורה אין שומעין לו: והשמועה.

כשנמשח שלמה באה אל יואב ונתיירא:

כי יואב נטה אחרי אדוניהו ואחרי

אבשלום לא נטה. כשמרד בדוד

אביו: מאי לא נטה. כלומר מה לנו

להזכיר כאן וכי מה היה לו לירא

שלא נטה אחר אבשלום וכאן נטה

אלא מגיד לך הכתוב שבקש לנטות

גם אחרי אבשלום אלא שלא גמר

מחשבתו כדמפרש מפני שעדייו היה

ליחלוחית גבורתו של דוד קיימת אבל

עכשיו שהזקין ילא מדרכו ונטה

אחרי אדוניה: אילטגניני דוד. בעלי

אגרופי׳ שלו שעל ידם הוא נלחם

ויוצא ובא על פיהם. איצטגנינות דכל

הש"ם לשון מזלות וחוזים בכוכבים

והנך קרי הכי משום שהיה דוד נסמך

עליהם ועושה על פיהם והולך אחר

דבריהם: ילדים. בחורים: ומגדלי

בלורית. כמשפטי העובדי כוכבים

כדי שייראו בעלי אימה ויפחדו מהן.

ובני יפת תואר נשי עובדי כוכבים

שהיו לוקחים בשביה והתירן הכתוב

וגו': אילמלא דוד. שהיה עוסק

בתורה לא עשה יואב מלחמה אבל

זכותו של דוד עומדת לו ליואב במלחמותיו של דוד: בור וסירה גרמו

לו לאבנר שנהרג. בור לפחת מים

שלקח דוד מראשותיו של שאול כשהיה

ישן במעגל ° וכשאמר להם דוד בני

מות אתם שלא שמרתם את אדוניכם

שכבר הייתי יכול להורגו (שמואל א כו)

די ראו נא איפוא חנית המלך ואיה

לפחת המים וגו' היה לו לאבנר למחות

בשאול ולומר לו ראה כמה לדיק הוא

שלא הרגך ולא מיחה אלא אמר שמא

אחד מבני הלבא נתנם לו: וסירה. קוץ.

כשכרת דוד את כנף מעילו של שאול

במערה היה לו לאבנר ללמד זכות על דוד ולומר לשאול ראה כמה חס עליך

ולא הרגך בהיותך יחד עמו במערה

ולא לימד זכות אלא אמר שמא

כשעברתם אלל הקולים והסירים

נכנס אחד מן הקולים בכנף מעילך

והוא היה טמון שם וחתכו: שדנו

דין סנהדרי. כמו (דברים כא) אל

כדכתיב

(דברים כב) וראית בשביה

גליון הש"ם רש"י ד"ה בור וסירה וכו' וכשאמר להם דוד. הכי איתא בירושלמי דקוטה:

הגהות הב"ח (A) גמ' אמר להו גואל הדם וכו' אמר להו היה לו להצילו וכו׳ אמר להו ממר להו עמשה מורד: לגני לגים מוניני דגים קטנים. נ"ב וכן בע"ג רים קטנים. נ"ב וכן בע"ג רים דף כט:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמרו ליה כל"ל:

מוסף רש"י לדים. בחורים היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו (קדושין עו:). בני יפת (קרושין עווי). בני יפת תואר. נשים שלקחו אנשי ישראל במלחמה, כדכתיב (דברים כא) והבאת אל תוך ביתך, ומתוך כך היו נוהגים כמשפטי העכו"ס (שם). מספרי קומי ומגדלי בלורית. מחחורי ערפס משום דדוד עושה משפט וצדקה. דוד גרס ליואב להיות מלליח על הלבא לפי שעשה משפט ולדקה, ויואב גרס לדוד לעשות משפט ולדקה לפי שהוא דן ויואב שוטר ורודה

טרול בהן ולבו פתוח לשפוט לדק (שמואל ב ח הדרן עלך נגמר הרין

על ידו, ועוד מחוך שיואב עסק במלחמה לא היה דוד

רבינו חננאל

במשיח ה' וחסר לחם זה יהויכין שנאמר וארוחתו ארוחת תמיד ניתנה לו מאת המלך דבר יום יון יון בלשון יון criai: פודגרא. אלנקרם פודגרא. אתיוה ליואב ודיינוה א"ל [גואל הדם דעשאל הויז מאי טעמא [דכתיב] וימת בדם עשהאל אחיו אמרו ייזיל מורד במלכות הוה שנאמר ויוחר מז המועד אשר יעדו מיעוטין דרש דאשכחינהו . דפתחו במסכת אמר כתיב ביהושע כל איש אשר ימרה את פיך וגו' יכול אפילו לדברי תורה ישמע קרא אחרינא רק חזק ואמץ

ין אחרי בדיר קריקריים. מאד לשמור ולעשות ככל התורה אשר צוה משה עבדי אל תסור ממנו ימין ושמאל למען תשכיל בכל אשר תלך וקיימא לן ים אניים למינוסין כ״מ מיכ״ אך (ואר) וורק) למעט באז וכיון דכתב הכא רק למעט כי בדברי תורה אין שומעין לו אדרבה ארב אכין ורקן מיענוסין כ״מ מיכ״ אך (ואר) וורק) למעט באו וכיון דכתב הכא רק למעט כי בדברי תורה אין שומעין לו אדרבה א אתה הוא מורד במלכות שנאמר והשמועה באה אל יואב כי יואב נטה אחרי אדניה וגרי ונגמר הדין בכך. כתיב ואחרי אבשלום לא נטה מ״ט לא נטה אמר עדיין לחלוחית של דוד קיימת אסטגנינו דאמר רב ת׳ ילדים בני יפת תואר מגדלי בלורית היו לו לדוד ומהלכין בראשי הגייסות והן הן אגרופין של בית דוד כלומר ומהן מתיירא יואב לנטות אחרי אבשלום ופליגא דר׳ אבא בר כהנא דאמר אלמלא דוד לא עשה [יואב] מלחמה ואלמלא יואב לא עסק דוד בתורה שנא׳ ויהי דוד עושה משפט וצדקה ויואב על הצבא ומה טעם יואב על הצבא משום דרוד עשה משפט וצדקה: וישיבו אותו מבור הסירה א״ר אבא בר כהנא בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג מפורש בתלמוד א״י בסוטה פ״א. שרצה שאול להשיב את דוד מפני שאמר בעת שלקח הצפחת והחנית היה יכול להורגני וכיון שלא הרגני צדיק הוא אין לרודפו וא״ל אבנר לא כי אלא הצפחת והחנית הנערים

. התפייס לדוד נענש עליהן וזהו פי׳ בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב ויטהו יואב אל יחומים לדור נענש עליתן וחודשי ביו דולדו ליה אולה אי האבים שיהוג המהיד ביוחר מהיד ב איר ולדיב. ויחור יהוב אל תרך השער לדבר איפלי, על עסק יהשל. פי שאלה שאלו בענין חליצה כדכתיב של נעלך מעל רגליך. אשר בעג בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו וגר' צדיקים ממנו שהן בפה ולא עשו שאמר להם שאול המלך להרוג הכהנים ולא קבלו ממנו. אנשים צדיקים וטובים ממנו וגני צדיקים ממנו שהן בפה ולא עשו שאמר להם שאול המלק והרוג המהנים ולא קברו ממנו. וכך הוא מפרוש בתלמוד א"י בפרק חלק. ויאמר המלך לרצים הנצבים עליו סבו והמיתו כהני ה' וגו'. מי היו א"ר שמואל אבנר ועמשא היו אמרו לו כלום אית לך עלינן אלא הדין זונרא והדין לנינרין. פ"י כלי זיין ורסן הסום בלשון יון כך שמן. אמרו ליה הא טריפין לך כלומר אין אנו חפצים לא במתנותיך ולא בעבודתיך ולא אבו עבדי המלך לשלוח את ידם לפגוע בכהני ה' ויואב באיגרת שכתב לו דוד על אוריה החתי קבל והרגו. טובים ממנו שדרשו אכין ורקין כדאמרן והוא לא דרש אלא קבל האיגרת ועשה. ויקבר בביתו במדבר. מלמד שהיה ביתו של יואב מנוקה מגול ועריות. כמו המדבר שאין אדם מצוי לגול קבל הרין